

AUDIOTRANSRIPTIE EXPERT TALK MARLOUS VAN GASTEL – 02 DEC 2023

Sofie [00:00:06] Marloes, vind je het goed dat ik dit gesprek opneem? Ja, oké.

Marlous [00:00:21] Hoe is het? Heb je dit al eerder gedaan?

Sofie [00:00:23] Ja, we hebben 7 oktober ook al een Research Day gehad, heel fijn.

Marlous [00:00:31] Ja, ik heb het ook al eerder gedaan, maar het is wat langer geleden dus je moet me er even doorheen helpen. Ik hoef er niks voor te bereiden, toch?

Sofie [00:00:41] Nee, we kunnen gewoon een gesprek hebben. Wil jij ons vertellen waar jij mee bezig bent?

Marlous [00:00:51] Ja, ik ben Marloes van Gastel en ik werk voor de Reinwardt Academie en dat is onderdeel van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, en ik werk bij de opleiding Cultureel Erfgoed en ik begeleid daar ook studenten die afstuderen. Dus dat is het vierde jaar en dat is best wel een brede opleiding. Dus dat gaat over heel veel verschillende onderwerpen. Maar ik denk dat mijn expertise vooral ligt bij museumeducatie, beleid, ook wel development. Het gaat bijvoorbeeld heel erg over relatiebeheer, fondsenwerving. Dat is het denk ik wel en ik werk daarnaast nog bij de Raad voor Cultuur. Dat is een adviesorgaan van de minister, en doe ik nog wat dingetjes in het veld soms, om een beetje bij te blijven.

Sofie [00:01:54] Dan denk ik dat je helemaal de juiste persoon bent vandaag om mee te spreken.

Marlous [00:01:58] Wat fijn, ik zag dat jij bij Middelheim werkt, dat is echt een prachtige plek.

Sofie [00:02:06] Ja, heerlijk, ik ben heel blij.

Marlous [00:02:08] Ik ging daar dus al met mijn middelbare school naartoe. Ja, heel bijzonder, zo heb ik het ontdekt.

Sofie [00:02:17] Ja, we zijn nu bezig met een nieuwe collectie presentatie. Wat wel heel boeiend is. En ik ben ook bezig met een zomershows rond performances en hoe performances in communicatie gaan met sculpturen, dus het is wel heel tof.

Marlous [00:02:33] Nou, dat ga ik zeker onthouden en dan ga ik in de zomer komen.

Sofie [00:02:40] Ja, vanaf juni. Maar ja, ik zit hier dus ook als student kunsteducatie en ik ben bezig. Natuurlijk heel de publiekswerking en kunstbemiddeling dat fascineert mij en ik ben een nieuwe methodiek aan het maken om via opstellingswerk, familieopstellingen aan interactie te kunnen doen of een interactie te kunnen begeleiden tussen museumbezoekers en kunstwerken. Ken jij familieopstellingen een beetje? Kan je je er iets bij voorstellen?

Marlous [00:03:27] Een beetje, maar ik heb het nooit zelf ervaren. Maar ik heb er wel van gehoord. Het komt uit de psychologie, toch? Uit de therapiewereld.

Sofie [00:03:36] Het is een therapeutische methode waarbij je eigenlijk relaties gaat onderzoeken en inzichten kan krijgen over relaties en problematieken daarin of systemen. En ik dacht: ik heb zelf een aantal opstellingen meegemaakt die mij toch enorm veel inzichten hebben gegeven en ik vind het wel heel fascinerend hoe dat kan werken, hoe dat je een representant kan kiezen voor je vader of je moeder of eender wie dat op dat moment relevant is voor het probleem en dat hij echt kan invoelen in dat personage wat er dan moet gebeuren of welke houding dat die wil aannemen of dat er afstand is, nabijheid... En ik dacht: zou dat ook informatie kunnen geven over een kunstwerk? En dus ik ben met groepjes van een 6-tal mensen in het museum aan het gaan. We hebben tot hier toe vooral met sculpturen gewerkt en dan vragen we hen om een het werk eerst rustig te bekijken, een bepaalde houding aan te nemen ten opzichte van het kunstwerk in afstand, nabijheid, kijkrichting. En dan gaan we gewoon vragen 'hoe is het hier?'. En dan komt er van alles naar boven over de relatie die ontstaat met dat kunstwerk en de interpretatie daarover. Het is allemaal heel persoonlijk en dan vragen we ook om een bepaald aspect van het werk, dus de vorm, de kleur, de maker, de titel, of een detail om daar dan eens beter naar te kijken en daar dan nog eens een positie ten opzichte van in te nemen en daar iets over te vertellen. Dus we leren eigenlijk op dat moment heel veel aspecten van het werk kennen. Omdat alle mensen van alle deelnemers uit de groep daar iets over zeggen wordt het ook echt een groepsdynamiek en echt een heel mooie groep. En dan de volgende oefening is dat er één iemand verschillende aspecten van een ander werk dan gaat beschrijven die hem of haar opvallen en daar gaat die uit de groep representanten voor kiezen. Dus iemand representeert de vorm bijvoorbeeld, iemand representeert het licht, de lichtinval, iemand representeert het personage dat ze zien in het werk en dan gaan die allemaal een positie aannemen en vertellen hoe het daar is om daar zo te staan. En zo krijgen we heel veel informatie. En ik vind het een niet zo gemakkelijk onderzoek omdat je heel veel bijvangst hebt, het gaat over een persoonlijke beleving, het gaat ook over bewustzijn, het gaat over aandacht, het gaat ook over vertragen. Want we werken wel 3.00u rond of 2,5 uur rond twee werken. Dus voor mij is het ook heel erg in de slow art movement. Maar wat we vooral niet doen is kunsthistorische context erbij halen, of een kritische blik op kunst. Dat doen we eigenlijk allemaal niet.

Marlous [00:07:22] En dit is je onderzoek of je afstudeer werk?

Sofie [00:07:29] Ja.

Marlous [00:07:30] Een soort beroepsproduct wordt deze methode.

Sofie [00:07:38] In principe is mijn verlangen wel om het te kunnen implementeren in het museum zelf.

Marlous [00:07:44] Ik zet even mijn tafel hoger hoor. Ik moet heel even gaan staan, want ik kan niet de hele tijd zitten. Heb je een vraag voor mij of want er komt meteen van alles op. Ik heb ook heel veel vragen, maar heb je misschien iets waar je heel erg mee zit? Of een vraag voor mij?

Sofie [00:08:10] Ja, ik heb eigenlijk voor alles waar ik mee zit probeer ik te bespreken met mensen. Als ik zo vastzit in mijn onderzoek of zo, dan heb ik hier genoeg mensen om daarover te praten. Ik vind het vooral nu heel fijn om dat te kunnen vertellen tegen jou als buitenstaander. En dan ben ik heel benieuwd wat er inderdaad in jou opkomt. Dit is een heel vrij gesprek.

Marlous [00:08:37] Helemaal goed. . Ja, bij de eerste vraag: wat is het doel? Wat wil je bereiken met beide deelnemers? Misschien ook voor het museum? Want je wilt misschien iets doen vanuit het museum en dan ben ik ook wel benieuwd naar hoe sluit het aan bij de visie van het museum of hun educatie uitgangspunten? en ook van waar wil je dan dat de deelnemers mee naar huis gaan als ze dit gedaan hebben? Of waarom zou je hieraan mee willen doen als deelnemer? Dat is ook denk ik een belangrijke vraag, omdat je ook zegt dat je daarmee misschien kan ondervangen wat je zegt van bijvangst. Maar als je weet wat je doel is of je focus is, dan kan je misschien ook makkelijker daar keuzes in maken van dit is het, dit is het niet en waar ik aan moet denken is misschien ook voor je theoretische onderbouwing of waar je misschien ook wel wat uit kan halen. Recent ben ik ook wel bezig om te kijken naar embodied knowledge. Ken je dat begrip al? heb je die al geïntegreerd ook?

Sofie [00:10:03] Ik ken het begrip en ik heb het nog onvoldoende kunnen onderzoeken wegens tijdsgebrek eigenlijk niet.

Marlous [00:10:13] Goed, zo gaat dat maar.

Sofie [00:10:15] Maar het is absoluut één van de begrippen die op mijn lijst staat om verder te onderzoeken.

Marlous [00:10:21] Ja, Ik zit nu meteen in een boekje. Ik kan misschien zo wel even wat bronnen voor je noteren. Dat is eigenlijk heel erg met je lichaam werken dus ook echt bewegingen, die posities innemen. En ook inderdaad, het gaat, als ik jou zo hoor, ook heel erg over voelen, dus hoe is het daar en wat gebeurt er daar? Dus dat je echt met je lijf, dat je niet per se uitgaat van alle kennis die je in je hoofd hebt, je kunsthistorische kennis, maar meer echt je positie? En wat er dan gebeurt? En als ik dit zo vertel dan denk ik ook: zit er een soort opbouw in de methode want je moet mensen denk ik ook echt even opwarmen, dat je misschien wat oefeningen eerst doet om mensen hun gevoel zeg maar aan te zetten, en waar ik ook heel erg mijn associatie op aangeef is op de methodiek Emotie netwerking. Nee, het is een methode die is ontwikkeld door het lectoraat van de Reinwardt Academie. En het gaat ook heel erg over positie innemen en wat ze eigenlijk letterlijk doen, het is niet zo ingewikkeld, maar het is wel een methode die uitgewerkt is en getest is. En dat gaat dan over dat je een erfgoed in het midden zet dan staat en waardoor dat komt. En dan ga je bijvoorbeeld, als iedereen zijn verhaal heeft gedaan, kan je kijken: verandert nu jouw positie nu jij weet van iemand die zich hier niet prettig bij voelt, voel jij je dan nog steeds prettig erbij of niet? Of je brengt informatie in, Dus dat je zegt oké, dit standbeeld voor jou, maar wist je dat deze persoon ook dit en dit heeft gedaan? En misschien verandert dat je standpunt. het gaat er dus om dat het dynamisch is, dus dat mensen altijd kunnen veranderen van standpunt of gevoel of mening. Eigenlijk gaat het ook heel erg over dat je emoties en je gevoel en ervaringen net zo gewaardeerd worden als kennis. En dus dat je het heel erg met je lichaam ook doet. Dus je zet je hele lichaam in. En ja, doet ook gewoon iets met je hersenen en ook hoe je daar staat of hoe je het ervaart. Dus die zal ook nog interessant voor je zijn om eens te kijken wat daar nog in zit, waar je aan kan linken of refereren. Het is dus denk ik heel interessant om eens te kijken wat is je doel? Want kan je daar iets over zeggen?

Sofie [00:13:59] Zeker. ik denk dat je wat je zegt van de emoties, gevoel en ervaring worden net zo gewaardeerd als kennis, dat is voor mij heel belangrijk om dat vanuit de musea willen ze heel veel kennis overbrengen en vanuit mijn ervaring geeft dat soms een heel verlamdend effect van wat mag ik er nu als bezoeker nog van vinden? Los van het feit ik vind het mooi of ik vind het niet mooi. En hoe kan ik als bezoeker versterkt worden in het vertrouwen dat ik iets mag vinden van een werk, dat ik daarover mag vertellen, dat ik dat mag ervaren en dat dat ook naar waarde geschat wordt. En dat je daardoor ook meerstemmigheid brengt in uw museum. Dus dat zit heel erg daarover, en de bijvangst daarbij waar ik dan daarnaast over sprak is ook dat je door die vertraging en heel erg in de aandacht gaat om een werk te leren kennen zit je sowieso ook op het deeltje van welzijn waar nu in musea ook heel erg een thema is. Van hoe kunnen we de veerkracht van mensen versterken door die vertragende ervaringen aan te bieden en voor mij gaat het ook in essentie echt over de liefde ontwikkelen voor een kunstwerk, want als wij daar allemaal 29 seconden of 9 seconden (er zijn verschillende studies over) naar kijken, dan kunnen we niet echt die verbinding maken. En hoe mooi is het als, en dat is de ervaring die ik tot hier toe heb, dat als mensen naar een werk gaan, dat ze überhaupt niet zouden gekozen hebben om daar langer bij stil te staan en we doen dat in groep en we doen dat via dat opstellingenwerk, dat iedereen op het einde echt enorm verwonderd wordt over wat dat werk nu eigenlijk door er echt bij te zijn. En dat ze dat werk ook nooit meer gaan vergeten.

Marlous [00:16:04] Dat geloof ik ook echt.

Sofie [00:16:06] En anders zouden ze er voorbij zijn gelopen. Dus voor mij gaat het ook echt over die mensen uitnodigen om hun werk echt te ontmoeten op een diepere manier.

Marlous [00:16:16] Want als je wat meer kritische vragen zou stellen, of dan kan je misschien ook vragen over krijgen, maar dan ga je dus ook wat dieper, of als het over het welzijn van mensen gaat en er komt misschien van alles naar boven, kan de bemiddelaar, de facilitator - kan die dat ook handelen? Er kunnen ook heftige dingen ontstaan. En ik denk ook, dat vind ik bij dit soort dingen, als iemand het niet goed kan uitvoeren kan je soms meer kwaad dan goed. Als daar een facilitator staat die je niet goed begrijpt en die doet echt net de verkeerde dingen en geeft mensen echt een heel ongemakkelijk gevoel, dus het vraagt best wel veel van een mediator. Maar je kan dus fantastische dingen bereiken. Ik denk inderdaad wat je zegt voor je hele leven, maar dat is wel een heel spannend element aan deze methode van wie is geschikt om dit uit te voeren of hoe kan je mensen trainen? Ja, ik heb recent echt een hele mooie training gehad. Die ging ook heel erg over dat embodied cognition. En we hebben heel veel oefeningen gedaan en dat was best wel soms heftig. En het ging best wel diep. En als je denkt die persoon die dat deed die kon dat ook echt wel doen en dat iedereen zei wow dit is zo gaaf en dit moeten we meer doen en vaker. Maar dat is dus ook meteen een punt dat niet iedereen dit kan doen en het vraagt heel veel van mensen. Je moet er echt zijn en dat is echt intensief, een hele dag. Nou ja, dat is, denk ik mooi als je daar iets over kan zeggen, ook straks. Of ja, misschien heb je dat ook al, weet ik niet.

Sofie [00:18:23] Ja, we hebben daar wel over nagedacht, want ik laat het nu ook door iemand faciliteren, als onderzoeker sta ik erbuiten of ben ik, ben ik deelnemer? Maar ja, de facilitator is wel iemand die onderlegt is in opstellingswerk en ook als therapeut. We geven in het begin mee dat het niet de bedoeling is, dat het een therapeutische sessie wordt. We zetten een therapeutische methode in. Kunst om in ontmoeting te gaan met een kunstwerk. Maar inderdaad, alles is wel welkom. Dus als je alles welkom wil heten, moet je het ook kunnen dragen als facilitator. En daar hebben we inderdaad al wel vragen bij gesteld. We dachten dit is zo'n mooie methodiek. Als we hier nu een gidsenploeg in zouden opleiden bijvoorbeeld, hoe zou dat dan kunnen werken? En dan moeten we wel vaststellen dat het inderdaad zeker niet voor iedereen is. En dat merk ik trouwens in die slow art movement ook. Als je een slow art rondleiding geeft en je laat dat doen door een gids die heel erg de oude stijl van gidsen gewoon is, dan voel je al dat er iets niet klopt omdat ze echt te weinig contact hebben gemaakt met die stilte, met die vertraging, met durven wachten op antwoorden. En het is zo precair eigenlijk om dat juist te doen, dat je inderdaad dan wel mensen nodig hebt die stevig onderlegt zijn in het werken op die manier.

Marlous [00:20:04] Ja, en dat ik, want dat heb ik dan ook wel eens gezien, als iemand het niet goed doet, dan kan je dus ook echt best wel veel verpesten bij mensen. Dat ze denken nou ja, zie je wel dit of dat. Ja, dat vind ik. Nou zie je wel dat het toch kunsthistorische kennis moet hebben... Dat vind ik wel spannend.

Sofie [00:20:25] Je kan heel snel de onzekerheid groter maken. Terwijl net het de bedoeling is om mensen heel zelfzeker te maken in alles wat ze met zich meebrengen om een kunstwerk te bekijken of te beschouwen.

Marlous [00:20:41] Ja, ja, en ik zie ook alweer een hele mooie link met wat je in juni gaat doen en, dat Ik weet niet wanneer dit helemaal wil lanceren, maar ik denk dat het juist ook weer heel bijzonder is hoe het zou passen bij performance. Ik weet niet hoe je dat gaat doen. Een standbeeld is misschien heel makkelijk, want die staat stil. Beelden in de ruimte, in de tuin, bij Middelheim of zo, of die ruimtes, ik denk de collectie van Middelheim leent zich daar ook goed voor. Maar met performance denk ik, omdat het ook zo gaat over het lichaam, maar ook wel weer spannend van oh ja, hoe ga je dat doen met een bewegend iets wat in de tijd is? maar juist zou het ook heel goed passen.

Sofie [00:21:27] Ja, Ik heb heel erg nagedacht over... Er zit eigenlijk een heel performatief aspect in het gegeven. Je hebt een groep die daar aan het bewegen is, en er komen bezoekers langs en die stoppen om te kijken wat zijn die mensen aan het doen. Dus je hebt ineens ook al toeschouwers. Je hebt een heel duidelijke ruimte waarin dat je beweegt. En dus ik dacht wow, dit zou zelfs kunnen leiden tot een performance. Ik zou hier zelfs een artistiek product uit kunnen kunnen halen van al die verhalen die ik capteer, met een aantal scores die ik maak die ik aan bezoekers meegeef dat als je die posities inneemt, dat je een werk op een heel andere manier kan ervaren. Dus dat is voor mij dan een afgeleide in mijn hoofd. Omdat ik dat performatief aspect daarvan zo boeiend vind, is dat inderdaad ook nog een pad dat je kan nemen en los daarvan, we hebben nu met sculpturen gewerkt, en ik weet nog niet hoe het zou kunnen werken in de beschouwing van performances, want dat wordt technisch heel complex, maar het zou in principe wel moeten kunnen. Maar ik ga het nu ook eens bij schilderijen doen, kijken hoe dat daar kan werken. En ik heb het ook altijd buiten gedaan in het Middelheim museum, wat zich sowieso qua ruimtelijkheid al heel goed leent om in beweging te zijn en afstand en nabijheid te nemen. Maar nu ga ik het ook eens in het Museum voor Schone Kunsten doen in Antwerpen om echt op zaal, want dat is toch een andere beleving waarbij de bezoekers ook veel dichterbij komen. En je staat echt veel meer in het zicht van mensen en dus daar ben ik ook benieuwd naar hoe dat het daar kan werken.

Marlous [00:23:20] Wat je eigenlijk dus ook noemt is dus het aspect van andere bezoekers die er op een gegeven moment zijn. Dat is wel interessant, want dat kan best wel veel doen met de veiligheid of met de opstelling. En dat is ook wel weer heel praktisch gezien een interessante vraag, kan je misschien ergens een bordje neerzetten van we zijn bezig met dit en houd een beetje afstand maar meld je aan als je mee wilt doen of dat je ook zegt we creëren echt een hele bijzondere ervaring, we doen dit alleen maar buiten openingstijden, en dan hebben we echt super veilige omgeving, kunnen we echt alle ruimte nemen die er is en is het ook meteen een hele bijzondere ervaring om er als enige te zijn met een groep. Maar dat is praktisch ook weer heel ingewikkeld, maar dat heeft heel veel invloed op de ervaring of er andere bezoekers zijn of niet;

Sofie [00:24:26] Klopt ja, daar kan inderdaad die ervaring wel heel sterk intensifiëren, dus misschien is dat wel een goede reden om dat ook eens te doen.

Marlous [00:24:38] Ja, ja ja. Of kijken hoe je dat heel praktisch kan oplossen. Van hoe ga je ermee om als bezoekers gaan interveniëren? Je kent ook al die bezoekers die zeggen oh interessant, zo'n rondleiding, ik ga dat meeluisteren, ik ga mee doen. Terwijl die helemaal niet weet wat er gebeurt.

Sofie [00:24:54] Ja, dat gebeurt ja. We hadden een opstelling rond een werk en er kwam iemand kijken en die kwam er echt zo tussen staan, meekijken naar het werk en meekijken naar ons. Maar dat was hilarisch. We hadden ook mensen daar al op voorhand voor gewaarschuwd dat dat kon en dat we dat ook gewoon zouden laten gebeuren. En dat is heel tof eigenlijk. Er kwam ineens zomaar iemand in de groep. En wat ik ook heel bijzonder vind is dat het werk ook deel wordt van de groep.

Marlous [00:25:23] Oh ja, mooi is dat.

Sofie [00:25:24] Door al die interpretaties krijgt dat een hele persoonlijkheid. En dat is natuurlijk gemakkelijker bij een figuratieve sculptuur dan bij een abstracte. Maar toch dat beeld kreeg een hele persoonlijkheid en iedereen bouwde er een relatie mee op, dat is fantastisch.

Marlous [00:25:48] Mooi. Hey Sofie, onze tijd zit er op volgens mij, want het is nu half en dan moet ik weer eventjes nog door naar de volgende. Heb jij nog een laatste vraag of iets?

Sofie [00:26:01] Ja, ik zou heel graag nog even in contact blijven met jou in verband met de bronnen rond die embodied knowledge. En ik denk ook wel ja, dat jij de juiste gesprekspartner bent om het te hebben over hoe past dit nu in een museum? zou ik jou daar ook nog eens rond mogen contacteren?

Marlous [00:26:25] Ja, dat is goed. .

Sofie [00:26:28] fijn. Misschien kan ik jouw mailadres al noteren.

Marlous [00:26:34] Ik ga het in de chat zetten. dat is denk ik het makkelijkst hoor. Ik hoop vandaag, als ik dat tussendoor even doe, dat ik die bronnen ook naar je kan bezorgen.

Sofie [00:27:49] Ehm. Want ik zie ook nog niet waar dat jouw mailadres terecht is gekomen.

Sofie [00:27:57] Ik heb jou getagd en dan heb ik het in het kanaal van deze chat, op dit kanaal.

Sofie [00:28:06] Ja dat kan ik goed zien, maar anders als je mij ziet.

Marlous [00:28:13] Nou ja, maar dan stuur mij een mailtje en dan heb ik jouw mailadres en dan ga ik daar op reageren met de bronnen.

Sofie [00:28:32] Super

Marlous [00:29:08] Ik vind dat je een heel mooi, super mooi, interessant, heel helder onderwerp hebt. Ja echt, volgens mij ben je goed bezig.

Sofie [00:29:23] Fijn dat je me allemaal inspiratie hebt gegeven.

Marlous [00:29:24] Graag gedaan! Hele fijne zaterdag nog!

Sofie [00:29:28] Voor jou ook!